

PAIDE MUINSUSKAITSEALA KAITSEKORRA EELNÕU AVALIKU ARUTELU PROTOKOLL

Koht: Paide, Keskväljak 14, II korruse Purfeldti saal ja Muinsuskaitseameti Facebooki lehel

Aeg: 13. jaanuar 2023, kell 16:30–19:18

Osalejad: kohal viibinute nimekiri Lisas 1, interneti vahendusel kuulas ca 20 inimest.

Juurde kutsutud: Muinsuskaitseametist Kaire Tooming, Kätlyn Metsmaa ja Liivi Varul ning Kultuuriministeeriumist Helen Kranich.

PÄEVAKORD: Kaitsekorra eelnõu avaliku väljapaneku ajal esitatud arvamuste ja vastuväidete ning Muinsuskaitseameti seisukohtade tutvustamine ja arutelu.

ARUTELU KOKKUVÕTE

Avalik väljapanek toimus 4. novembrist – 4. detsembrini 2022. Avaliku väljapanekul olnud dokumendid olid kättesaadavad Muinsuskaitseameti kodulehel ja Muinsuskaitseameti kontorites.

Avaliku väljapaneku vältel esitatud arvamused ja vastuväited ning neile kujundatud seisukohad on lisatud lühendatult koondtabelina Paide kaitsekorra koostamise veebilehele (www.muinsuskaitseamet.ee/paidekaitsekord) avaliku arutelu dokumentide juurde. Sealt on leitavad ka uuendatud kaitsekorra eelnõu, kaardid, seletuskiri ja seletuskirja lisa 1. Paide kaitsekorra koostamise töörühma juhi (Kaarel Truu) asetäitja Keidi Saks tutvustas avalikul väljapanekul esitatud arvamusi ja vastuväiteid ning Muinsuskaitseameti poolt neile kujundatud seisukohti. Arutelul kuulati ära kohal viibinud ettepanekute esitajad.

Keidi Saks: Paide muinsuskaitseala kaitsekorra koostamiseks andis sisendi 2019. a kehtestatud muinsuskaitsealaseadus. See ei ole pelgalt seadusest tulenev kohustus – ka kaitsevajadused muinsuskaitsealadel on muutunud. Oleme läbi mõelnud kaitse eesmärgid, mida vanalinnades väärtustame ja millised on kõige väärtuslikumad struktuurid. Lähtudes sellest vaatasime üle kõik hooned, kas kõigis on vaja endistviisi ühesuguseid kitsendusi või on neid võimalik leevendada. Üks põhjus oli ka see, et alates 2005. aastast ei ole kaitsekorda uuendatud ja sellest on juba pea 20 aastat möödas. Muinsuskaitseala on Paides kehtestatud 1973. aastal.

Kaitsekorra koostamiseks kutsuti kokku töörühm, milles osalesid Muinsuskaitseameti töötajad, kohaliku omavalitsuse esindajad ja pärandispetsialistid. Lisaks töötati läbi arhiiviallikaid, uuringuid, koguti alusandmeid ja korraldati kaasamisüritusi. Teavitasime kodanikke kirja teel ja meediavahenditega erinevates infokanalites. Uue kaitsekorra koostamisel võeti eesmärgiks kaitse eesmärkide ja väärtuste täpsem sõnastamine ning nõuete selgem kirjapanek. Selleks määrati hoonetele kaitsekategooriad, määratleti arheoloogilise kultuurkihiga ala ja väärtuslikud haljasalad. Tegelesime ka erinevate menetluste – näiteks kohaliku omavalitsuse üksusega ehituslubade, -teatiste ja kooskõlastuste – ühildamisega, kus võimalik. Suur eesmärk on koostöö parendamine nii linnaelanike kui kohaliku omavalitsusega.

Ülevaade muudatustest: ala kaitse eesmärgist lähtudes muutub muinsuskaitseala nimetus, sest kaitstav ala moodustub ordulinnuse alast koos selle ümber kujunenud ajalooliste hoonestuskvartalitega. Kuna mõiste „vanalinn“ on liiga kitsa tähendusega, eemaldatakse see

sõna nimetusest. Teiseks muutub muinsuskaitseala piir väga vähesel määral laiemaks. Lisaks on lähtuvalt põhimõtetest ja nõuete selgemalt sõnastamise vajadusest täpsemalt kirja pandud kaitse eesmärgid, muudetud struktuuri ja sisu. Tegime vastavalt hoonele määratud kaitsekategooriale leevendused. Samuti tegime leevendused kaitsevööndis tehtavatele töödele. Ühildame reklaam- ja teabekandjate lahenduste kooskõlastamise kohaliku omavalitsuse üksusega, samuti raielubade kooskõlastamise ja arheoloogilise kultuurkihiga alast väljaspool kaevetööde tegemise.

Muinsuskaitsealaga liidetakse Vainu tänava osa, mis hõlmab kolme kinnistut. Lisaks Suur-Aia tänava ridaistutuse ala. Kaitsevööndi piir säilib. Määratud on arheoloogilise kultuurkihiga ala ja väärtuslikud haljasalad.

ETTEPANEKUTE JA VASTUVÄIDETE, NEILE KUJUNDATUD SEISUKOHTADE TUTVUSTAMINE NING ARUTELU

Avalik väljapanek toimus 4. novembrist – 4. detsembrini 2022. Lähtudes avaliku väljapaneku kestel esitatud ettepanekutest on eelnõusse ja seletuskirja tehtud täiendusi, parandusi, põhjendusi ja selgitusi. Avalikul arutelul on veel võimalik teha ettepanekuid kaitsekorra täendamiseks.

Erinevaid ettepanekuid, seisukohti ja tagasisidet esitas üheksa inimest/asutust, neist üks asutus esindas 19 inimest ja ühte liitu. Sisulisi ettepanekuid tehti nelja isiku/asutuse poolt.

Järgnevalt antakse ülevaade esitatud ettepanekutest ja päringutest:

1. Eesti Omanike Keskliit küsis infot materjalide kohta, mis olid avalikul väljapanekul esitatud, edastasime neile materjalid uuesti.
2. Esitati selgitustaotlus Tallinna tänav 3 hoone B-kaitsekategooriasse määramise kohta. Hoone on Tallinna tänav 1 hoonete ansambli juurde kuulunud ajalooline abihoone, mille puhul kõige väärtuslikumaks osaks on hoone maht, selle paiknemine tänavajoonel ja katusekuju. Enamik ajaloolisi abihooneid on määratud B-kaitsekategooriasse.
3. Laekusid teated Keskkonnaametist ning Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumist, teavitades ettepanekute ja vastuväidete puudumisest.
4. Ühe hoone puhul teatati, et isik ei ela sel aadressil. Hoone asus muinsuskaitsealalt väljas, aga kuna muinsuskaitseala piiride korrigeerimine toimus pärast teavituskirjade välja saatmist, ulatus muinsuskaitseala piir tol hetkel üle kinnistu piiri.
5. Ettepanek Tallinna tänav 44 keldri asukohta korrigeerimiseks. Ekslikult oli kaardil ehitisena märgitud presendiga kaetud ladustatud ehitismaterjalid. Keldri asukohta kaardil korrigeeriti üks meeter põhja suunas.
6. Ettepanek Vainu tänav 23 piirkonnas muinsuskaitseala mitte laiendamiseks. Hoone omanik ei olnud nõus muinsuskaitseala piiri laiendamisega põhjusel, et piirkonna hoonetes on teostatud ümberehitusi nii eksterjöörü kui interjöörü osas. Samuti on lähialal teostatud kaevetöid, mille tagajärjel on omaniku hinnangul kõik väärtused hävinud. Selgitasime omanikule ala laiendamise vajadust. Vainu tänav 23 hoone väärtus seisneb ennekõike selle mahus ja paiknemises tänavajoonel. Lisaks on hoonel säilinud klassitsistlik uks koos selle kohal oleva frontooniga, saelõikelised sarikaotsad ja otsaviilu algne laudis. Säilinud on piisavalt materjali, mille põhjal tulevikus hoonet taastada. Vainu tn 14, 16, 23 ja 25 piirkonnas toimunud kaevetööde käigus teostatud arheoloogiliste uuringutega selgus, et piirkonnas on säilinud keskaegne kultuurkiht, näiteks leiti sealt lihtkedrakeraamilise savinõu kild. Arheoloogilist kultuurkihti on säilinud muinsuskaitseala kinnistutel ja kohati võib see asuda kõigest 10 cm sügavusel maapinnast.

Järgnevalt tutvustame ettepanekuid, mis esitati Advokaadibüroo Sorainen kaudu, kes esindas Eesti Omanike Keskliitu ja 19 inimest. Täname nende ettepanekute eest, sest täienduste tegemine, põhjalikum selgitamine ja kirjeldamine oli seletuskirjas vajalik. Mõned pealiskaudseks jäänud teemad on nüüdseks põhjalikumalt lahti seletatud, täiendatud ja vajadusel korrigeeritud. Esitatud ettepanekutest on kasu ka teiste kaitsekordade koostamisel. Advokaadibüroo Soraineni poolt esitati kaheksa omavahel seotud ettepanekut. Nende läbi töötamise järel selgus, et sisulisi ettepanekuid tehti kokku kümme.

ÜHISELT ARUTATI

Esimene ettepanek oli uuesti hinnata kaitsekorra kehtestamise proportsionaalsust seoses omandi põhiõigusega. Ühtlasi väideti, et kaitsekorra kehtestamine riivab põhiõigusega tagatud omandipõhiõigust. Juhime tähelepanu, et muinsuskaitseaduse kohaselt on kultuuripärandi väärtustamine ja säilitamine ühiskonna ühine kohustus. Kultuuripärandi säilitamine ja teadvustamine hoiab alal riigi ning tema piirkondade identiteeti ja eripära. Samuti kindlustab kultuuripärandi säilitamine, hoidmine ja teadvustamine praegustele ja tulevastele põlvetele mitmekesise ja kultuurimälu kandva elukeskkonna. Kultuuripärandi säilitamine või säilimine ei ole ainult Muinsuskaitseameti kohus, vaid Eesti Vabariik on võtnud riiklikult olulise kultuuripärandi säilimise endale kohustuseks nii rahvusvaheliste lepingutega ühinedes kui ka põhiseaduse alusel. Ettepanekus viidati põhiseaduse §-le 32, mis ütleb, et igaühel on oma omandit õigus vabalt vallata, kasutada ja käsutada, aga ettepanekust jäeti välja väga oluline lauseosa, mis ütleb, et omandiõigusele saab sätestada seaduse alusel kitsendusi. Antud juhul on selleks muinsuskaitseadus. Omandiõigus ei ole absoluutne, aga kitsendused, mis on seaduse alusel määratud, ei tohi olla ebaproportsionaalselt piiravad. Riiklikult olulistel kultuuripärandi objektidel on ülekaalukas avalik huvi, mis annab riigile õiguse seada omandile kitsendusi ja omandiõigust piirata. See lubab seada mälestise ja muinsuskaitsealadega seotud tegevustele ja töödele kõrgendatud nõudmised, mis peavad tagama kultuuripärandi säilimise. Kaitsekorra koostamisega püütakse leida tasakaal omandiõiguse riive ning kultuuripärandi säilimise ja kaitse tagamise vahel. Uue kaitsekorra üks eesmärkidest on üle vaadata muinsuskaitseala säilinud väärtused ja just lähtudes nendest väärtustest teha leevendusi.

A. Krass: Omanikena näeme leevendusi nii, et kui meilt võetakse õigus ära või vähendatakse seda, mida põhiseadus lubab, siis nähakse ette ka hüvitised. Nii on näiteks keskkonnakaitstes ja kinnisasja avalikes huvides võõrandamise korral. Selles mõttes ei ole siin midagi uut. Kaitsekord on poolikult tehtud – õiguseid on küll ära võetud, aga hüvitatud seda ei ole. Kui räägime proportsionaalsusest, siis selle hindamisel on võimalik valida erinevaid viise, kuidas eesmärki saavutada. Oleme Paide omanikena teinud ettepaneku, kuidas vanalinna kaitsta ja te olete öelnud, et ei kaalu seda. Ütlete, et kultuur on avalik huvi, aga seda peab kaitsma omanik üksinda või, et see on ühiskondlik huvi, aga kahju ja kulu on üksiku kinnistuomaniku kanda. Kuidas nii?

K. Saks: Nii see ei ole. Riik ei ole ainult Muinsuskaitseamet, riik on terve eesti ühiskond.

J. Pokk: Praegusel juhul tulevad kohustused ainult omanikele. Räägite, et kõik võtavad endale kohustuse, aga ma ei näe muud, kui tehakse seadus valmis ning omanikud hakkavad vastutama ja investeerima. Toetuste süsteemis on rahvusvaheline praktika olemas. Ma ei ole siiani näinud ühtegi toetusmeedet, aga kohustusi olen.

K. Saks: Üks on toetusmeede, teine hüvitamismeede.

J. Pokk: Ei ole näinud kumbagi.

K. Saks: Kui räägime Paide kaitsekorra koostamisest, siis selle juures ei saa hüvitamisemeedet luua, sest hüvitamis- ja toetusmeetmed annab meile ette Muinsuskaitseeadus ja riigieelarve. Riigieelarvet Muinsuskaitseamet muuta ei saa. Paide ja teistes eesti linnadesse koostatavatesse kaitsekorra sisusse ei saa paraku hüvitamist põimida.

J. Pokk: Need on omavahel seotud, neid ei saa lahti siduda.

K. Saks: Just, aga seda tuleb teha kaitsekorra väliselt. Me ei saa seda teha kaitsekorraga, sest kaitsekordades ei ole seda ette nähtud. Muinsuskaitseametil on erinevaid hüvitamise meetmeid.

A. Krass: See ongi põhipunkt. Kui ütlete, et muinsuskaitseeadus ei luba kaitsekorda sisse panna hüvitamisemeedet, siis see ei vasta tõele, sest viide seaduses, et kaitsekord peab sätestama leevenduse, suunab sellele, et tuleb hüvitada. Muud selgitust leevenduse eesmärgile ei ole.

K. Saks: Muinsuskaitseeadusega on erinevad hüvitised ette nähtud. Nendeks on näiteks muinsuskaitse eritingimuste koostamine, mis on omanikule tasuta. Omaniku vaev on esitada Muinsuskaitseametile taotlus. Kuulame ta ära, arvestame soovidega, tuleme kohale, vaatame hoone üle, millised on väärtuslikud osad, mis tuleb säilitada. Teiseks on hüvitised erinevatele uuringutele, näiteks interjööriuringutele või arheoloogilise uuringute tegemiseks. Selle kohta on määrus, milliseid erinevaid uuringuid on võimalik määrata. Kõik uuringud on omanikule hüvitatavad. See on muinsuskaitseeaduses juba olemas. Lisaks sellele on eritingimused andnud võimaluse leevendada näiteks ehitusprojekti staadiumit. See tähendab, et me ei nõua tingimata põhiprojekti, mille muinsuskaitseeadus annab normiks, vaid eritingimustega on selle leevendamise võimalus. Paljudel juhtudel teeme leevenduse ja ei nõua põhiprojekti, vaid eelprojekti.

A. Krass: Loetlesite ette terve rea toetuseid ja hüvitisi ning ütlete, et ei saa seda panna kaitsekorda? Tahaksin ühe olulise kululiigi veel lisada. Meile on ka renoveerimine kallim, sest muinsuskaitse all olevate hoonete ehitajad on kallimad, kui tavalised. Ka see tuleb hüvitada. Teiseks peame mullatöid tegema minimaalselt, mis tähendab sisuliselt seda, et ka oma lillepeenra tegemiseks peame luba küsima. Jah, ka see on kaitsekorda sisse kirjutatud.

K. Saks: Ei, lillede istutamiseks loa küsimine ei ole sisse kirjutatud.

A. Krass: Ainult traditsioonilisi liike tohib vanalinnas edaspidi kasutada. Kas see on normaalne? Ma arvan, et ei ole. See tuleb hüvitada ja kirjutada kaitsekorda. Vastasel juhul ei ole mingit garantiid. Täna ütlete, et Paide on prioriteet, homme Valga, ülehomme Haapsalu, siis Tallinn ja Tartu. Kes rohkem karjub, saab selle toetuse. Me tahame seda oma kaitsekorda.

J. Pokk: Kõik kallineb. Nii palju kui olen Euroopa riikide kohta viimase aja jooksul uurinud, on igal pool hüvitiste kord nendes seadustes sees. Näiteks Saksamaal hüvitatakse 90%.

K. Saks: Alguse juurde tagasi tulles – ei saa öelda, et peaksime selle kaitsekorda sisse kirjutama, sest meil on muinsuskaitseeaduse alusel kehtestatud määrus, mille dubleerimist ei ole mõtet Paides või teistes kaitsekordades teha.

J. Pokk: Siduda lihtsalt, ei ole vaja dubleerida.

K. Saks: See kehtib juba nii kui nii. Need toetusmeetmed ja -voorud, nii tähtjalised kui ka jooksvad, on Muinsuskaitseametil olemas. Võimalus toetust taotleda on omanikel olnud aastaid. Iseasi on pigem see, kui palju seda kasutatakse.

J. Pokk: Hüvitate ju ainult uuringuid, aga mitte tegemist. Kõik see, mis ette lugesite, on ainult uuringud, aga mitte tegemine. See, et ma pean nt välisvoodril spetsiaalse laia laua laskma teha, on mitu korda kallim. Toetate ainult seda, mis teid ennast huvitab. Uurite, aga ei toeta tegemist.

K. Saks: Toetusmeetmed on sellepärast loodud, et anda inimestele võimalus taotleda toetust tööde tegemiseks.

J. Pokk: Te lugesite ette ainult uuringud. Toetused on ainult uuringute ja projektide jaoks, et projekt vastaks muinsuskaitseadusele, aga mitte selleks, et näiteks välisvoodrilauda vahetada. See on viis või kümme korda kallim.

K. Saks: Jah, seda vahet tõepoolest praegune toetuste süsteem ei võimalda kinni maksta.

J. Pokk: See on põhiline asi. Ütlen, et kui ei tee midagi, las mädaneb.

K. Saks: Kaitsekorra koostamisega ei saa seda muuta. See on eraldi menetlus ja seda täna siin ei lahenda. Seda tuleb teha eraldi arutelude tulemusena.

J. Pokk: Tuleks teisest otsast alustada – kõigepealt vaatab riik oma rahakoti üle, palju tal on oma kohustuste täitmiseks raha, ja siis hakkab omanikelt nõudma.

E. Veldre: Tahaksin lisada ühe asja. Selles mõttes on muinsuskaitseametnikul õigus, et see on muinsuskaitseaduse raamistik. Kui tunneme, et kaitsekord meile omanikena tähendab suuri kohustusi, siis see on sõnum Kultuuriministriumile, mille peaksime andma. Olen ka omanikuna mures, et palju sellega koormat tuleb, sest omanikuna tahan muinsust hoida ja kaitsta. Mis koorem kaasa tuleb? Minu arvates võiks kaitsekorrale olla korralik mõjude hindamine – palju kaitsekorra ellu viimine maksab? Kui selle elluviimine maksab ka muinsuskaitseameti eelarvesse rohkem raha või muid täiendavaid toetusmeetmeid, siis see on sõnum Kultuuriministriumile, mille saavad muinsuskaitseameti esindajad kaasa võtta. Selle saame ka omanikena koondada ja Kultuuriministriumile öelda. Esimene punkt on meid piirav, aga hea meelega näeksin ka teisi punkte ja kui jõuame hüvitiste juurde, saame arutada, kuidas kaitsekorda ellu viia. Kurb on see, et asjad jäävadki mädanema, kui raha ei ole. Kui omanikul raha ei ole ja kui toetusmeetmed on kesised, väärtus kaob. Tõsi, teie eelarvet ei tee. Omanikena teeme oma eelarvet ja näeme, kas koduse eelarvega teeme hoone korda või mitte. Selle sõnumi saame kaasa anda siis, kui selle punkti juurde jõuame ja saame selle ka ise edasi anda.

A. Krass: Võtan sõnasabast ja ütlen, et meil ei ole mõtet praeguses faasis vaielda selle üle, mis on õiglane hüvitis. Kõik saame aru, et see mida pakutakse, ei ole ligilähedaseltki piisav. Lisaksin juurde, et see ei ole Kultuuriministriumi küsimus. See on Vabariigi Valitsuse määrus, mida te ette valmistate ja Vabariigi Valitsuse otsus. Vabariigi Valitsuse võimalused raha jagada on kordades suuremad, kui Kultuuriministriumil ja Vabariigi Valitsus peab meie jaoks selle raha leidma, kui ta tahab meie ühist kultuuriväärtust meie abil kaitsta. Meil abi praegu ei ole. Seda sel lihtsal põhjusel, et kui omanikul on valdamis-, kasutamis- ja käsutamisoigus, siis kaitsekorraga on esimesed kaks õigust ära nullitud. Meil ei ole õigust kasutada ega käsutada ja seetõttu midagi ei toimu ka. Te tahate ju, et toimuks?

K. Saks: Muidugi, absoluutselt, ja seetõttu teeme ka leevendusi. Leevendustest räägiksin, kui jõuame selle punkti juurde.

Teine punkt puudutas küsimust, kas Muinsuskaitseametil oleks võimalik vähemriivavate meetmetega tagada samasugune kaitse? Sisuliselt küsitakse, et miks Muinsuskaitseamet peab kohalikul tasandil miljööväärtuslikuks hoonestusalaks määramist ebaefektiivseks võimaluseks võrreldes muinsuskaitsealaga? Oleme Omanike Keskliidule riikliku ja kohaliku kaitse erinevusi

varasemal korduvalt selgitanud, aga võib-olla mitte piisavalt põhjalikult või selgelt. Lähtuvalt vastusest, mille saatsime, täiendame seletuskirja põhjenduste ja selgitustega, miks me ei taha kehtestada miljöövärtuslikke alasid, vaid jätkame muinsuskaitsealal riikliku kaitsega.

A. Krass: Ma olen see inimene, kes aru ei saa. Ma selgitan teile, et territooriumil, mida see kaitsekord praegu reguleerib, kehtib samasisuliselt Järvamaa ja Paide linna üldplaneering ning geoloogilise kaitse määrus, mis on kultuuriministri poolt värskest vastu võetud. Te tahate neljandat veel. Küll küllale liiga ei tee. Kui palju jõuab igasuguseid kordasid, määruseid ja piiranguid kehtestada? Jääb mulje, et ametnikel ei ole tööd, sest nad tahavad, et käiksimme ühte asja neljas kohas kooskõlastamas. Me ei taha seda teha, tahame asja lihtsamaks teha.

K. Saks: Meie soovime sama moodi asja lihtsamaks teha.

J. Pokk: Kas on midagi halvasti? Kas toimub tohutu ehitustegevus? Kas on näha, et on vaja midagi ette võtta, sest Paides on ehitusboom alanud ja kultuuriväärtused hävivad?

K. Saks: Asi ei ole selles, et on vaja midagi ette võtta. Ettekannet alustades ütlesin, et kaitsekordade koostamiseks annab sisendi muinsuskaitseeadus. See tähendab kaitsmise korra uuendamist. Ka senine põhimäärus räägib kaitsmise korrast, aga tulevase kaitsekorraga me sõnastame väärtused ja säilitamise vajadused selgemalt. Mõni hetk tagasi rääkisin neist asjadest, mida kaitsekorraga soovime saavutada. Ka leevendused tehakse seetõttu, et praegu kehtiv põhimäärus käsitleb kõiki hooneid samaväärselt. Praeguse põhimääruse alusel tuleb käsitleda sisuliselt samade nõuete järgi A-kaitsekategooriasse määratavat hoonet, milles on säilinud väga väärtuslik trepp, laelaudised ja põrandad, ning näiteks kuuri. Praktilises elus ei ole need samaväärsed. Uus kaitsekord tahabki sisse tuua muudatused, et sellised objektid oleksid erinevalt reguleeritud. Ei olegi vaja kaasaegseid hooneid, nõukogude perioodi üksikuid eramuid või kuure sellise rangusega kaitsta ja seetõttu olemegi leevendused sisse viinud.

A. Krass: Arvan, et kõik teame seda maakeelset ütlust, et seaduse mittetundmine ei vabasta vastutusest. Meil on neli seadust, õiguslik rägastik, ja te tahate ühe meile juurde tekitada? Peame end kurssi viima iga üksiku § ja nõudega, sest kõik neli panevad meile Paide kesklinnas mingi kohustuse. Kohustavad mingit luba võtma, kellegagi rääkima või nõu küsima. Milleks seda neljandat vaja, kui kolm on olemas? Võib-olla kaotaks kaks ära ja piirduks ühega.

K. Saks: Need korrad, mida te nimetasite, ei kaitse riiklikku kultuuripärandit ehitiste ja arheoloogia mõistes.

A. Krass: Ei vasta tõele. Te ilmselt ei ole tutvunud nendega, sest need on kõik riikliku väärtusega objektid, nii Järva kui ka Paide üldplaneeringus sätestatud.

K. Saks: Jah, tõsi, ma ei ole üldplaneeringuga tutvunud. Kui räägime Paidest, siis kaitsekorra koostamine ei ole millegi uue loomine, vaid praeguse kaitse selgemini sõnastamine – kaitse kehtib juba 1973. aastast.

A. Krass: Muinsuskaitseeaduse § 91 ütleb selgelt, et vanad muinsuskaitseala põhimäärused lõpetavad kehtivuse. Uute kaitsekordade kehtestamisel tuleb kõike uuesti hinnata ehk vana, see, mis 1973. aastast kehtib, ei loe, sest 1973. aastal ei olnud mitte ühtegi eraomanikku, kes oleks saanud oma õiguseid kaitsta nii nagu meie seda siin teeme. Ja seetõttu ei saa te tugineda vanadele kohustustele, mis meile on peale pandud meie selja taga.

E. Veldre: Tohib, ma vastan ise sellele? Olen hooneomanik ja tahaksin, et arutaksime seda asja edasi. Me ei hakka täna vaidlustama seda, miks kaitsekorda tehakse. See protsess on juba seal maal, mittealgatamise koht oli kusagil mujal. Oleme täna sisulises töös ja peaksime vaatama üle

neid punkte, mis on esitatud. Vaataksime need üle, sest kõigil on ajaraam. Meil on kodud, need samad armsad hooned, kuhu tahame naasta. Kuulame edasi. Andry, me oleme sinu ja nende inimeste, keda sa esindad, mõttest aru saanud ja aktsepteerime seda, aga ma ei saa nõustuda sellega, et sa seda arutelu kogu aeg rajalt kõrvale tahad lükata. Arutame sisuliselt, käime punktid läbi ja siis on moment lõppkokkuvõtteks. Kogu aeg hakid ära ja õhk läheb ka halvaks.

K. Saks: Räägin lõpuni riikliku ja kohaliku kaitse erinevused: riikliku kaitse alla võtmise eeldus on see, et kultuuriväärtusega asi või maa-ala esindab Eesti ainelise kultuuripärandi kõige väärtuslikumat osa. Vastukaaluks üldplaneeringud, mille alusel on võimalik kohaliku kaitset määrata, lähtub kohaliku ajaloo ja arengu seisukohalt väärtuslike alade kaitsest. Neile on võimalik rakendada ainult ehitusseadustikku, aga ehitusseadustik ei võimalda seada kohaliku kultuuripärandi jaoks piisavalt suuniseid, kuidas väärtuseid kaitsta. Samuti ei võimalda muinsuskaitseadusega analoogseid lahendusi kohaliku tasandi objektide väärtustamiseks. Juhul, kui ala on üldplaneeringu alusel miljööväärtuslikuks alaks määratud, on omavalitsusel õigus ja võimalus Muinsuskaitseametit otsustesse kaasata. Seda on tehtud aastaid. Oma igapäevatöös näeme erinevates Eesti piirkondades, et juhul kui objektid isegi ei ole muinsuskaitse all, küsitakse nende säilitamiseks suuniseid ja arvamust Muinsuskaitseametilt. Neil juhtudel anname omavalitsustele nõu, kuid eraldi kooskõlastust erinevatele projektidele me ei anna. Seega kui meil ei ole tagatud riiklik kaitse, ei pruugi ka kultuuriväärtused säilida.

Toon paar illustreerivat näidet, miks me ei soovi Paide puhul või teistes vanalinnades minna üle miljööväärtuslikele aladele. Näiteks Rakveres on kavandamisel arendus Laial tänaval, kus planeeritakse kaubanduskeskust. Detailplaneeringu alale jääb üks telliskividest ajalooline hoone, mille on omavalitsus ise määranud üldplaneeringuga väga väärtuslikuks säilitatavaks üksikobjektiks. Planeeringu kestel kurtsid hoone kõrval asuva tankla esindajad, et tankla ei ole tänavale nähtav. Selle asemel, et omavalitsus oleks seda väga väärtuslikku objekti kaitsnud, mindi hoopis vastupidist teed ja see väga väärtuslik üksikobjekt lubatakse lammutada. Täna on see hoone veel püsti, detailplaneering ei ole veel kehtestatud, kuid eks näis, mis tulevik toob. Teistpidise näitena on Tartus ja Tallinnas kehtestatud miljööväärtuslikel aladel kohati rangemad reeglid, kui muinsuskaitsealadel. Vastupidi on näiteks Kuressaares üldplaneeringu alusel küll kehtestatud miljööalad ning kirjeldatud nende olemust, aga kaitse tingimusi seatud ei ole. Omavalitsuses puudub ka vastav pärandispetsialist, kes tegeleks nende alade säilimisega.

Omavalitsusel on muinsuskaitsealadel võimalik riiklik kaitse Muinsuskaitseametilt üle võtta halduslepinguga. Sellised halduslepingud on meil Tallinnas ja Tartus ning need toimivad väga hästi. Aga on ka kaks linna, kus on halduslepingud lõpetatud. Näiteks Haapsalus oli omavalitsuses tööl küll pärandispetsialist, kuid tema seisukohti ja arvamusi ei kuulatud ning poliitilised otsused pigem said võitu või neid tehti pärandispetsialisti selja taga. Viljandis oli lõpetamine sama moodi seotud erinevate poliitiliste teemadega. Põhimõtteliselt võib mõlema linna puhul öelda, et need lõpetati ka omavalitsuse soovil.

A. Krass: Jääks Paide juurde, kui vähegi võimalik. Tahaksin Rakvere näite kohta, kui te selle tõite, tuua vastuväite. Seda objekti saab muinsuskaitseaduse alusel kultuuriminister oma otsusega kaitse alla võtta. Te ju teate seda? Milles probleem on? See ei ole Paide mõistes argument. Halduslepingu väide, et kusagil võivad kohalikul tasandil olla need nõuded karmimad – see ongi meie otsus. Meie oma kogukonnas otsustamegi, et meile ei sobi Tallinnast etteantud käsulauad. Teeme kangemad või vähemkangemad nõuded, see on meie kultuuripärand. Te korduvalt nimetasite kohaliku kultuuripärandit. See on meie kohalik kultuuripärand, mida peame kaitsma. Me ei vaja teie abi. Tulles miljööväärtusliku ala juurde. Teil on kaitsekorras

mitmed punktid sees, mis üks ühele klapiivad õigusaktidega, mida loetlesin. Palun vaadake need üle. See teeb meie kui omaniku elu keerulisemaks.

K. Saks: Jah, võime need muidugi täiendavalt üle vaadata.

E. Veldre: Need näited olid toodud selle jaoks, et miljööväärtuslik ala ei pruugi toimida. Selles mõttes oli see hea näide.

R. Mült: Toon kohaliku pärandi kaitse ja muinsuskaitse kohta näite. Paides on samasugune objekt nagu Rakvere näide. Paides on vana rahvamaja hoone, mis on Vabadussõja monument ja mis on Eestis oma olemuse poolest ainulaadne. Mitte kusagil mujal ei ole sellist rahvahoonet, mis omab nii riiklikus kui ka kogukondlikus mastaabis väärtuslikku rolli. See on olnud Paide kunagise teatri kodupaik, Paide suurte seltside koos käimise koht ja julgen öelda, et uurimise mõttes Paide raekoja, kiriku ja vallitorni kõrval üks paremini lahti kirjutatud objekte. Paraku see objekt ei asu muinsuskaitsealal, vaid miljööväärtuslikul alal. Kohaliku omavalitsuse nõuded on väga kesised, mistõttu läheb see hoone lammutamisele. Kas see on normaalne olukorras, kus tähistame oma riigi 105. aastapäeva, et lammutame maha Vabadussõja monumendi? Siin on mõttekoht, mismoodi ja kuidas objekte valida, kaitsta ja säilitada. Oluline on neist rääkida.

K. Saks: Olen nõus ja tegelikult see on üks nendest näidetest, kus kohalik omavalitsus on võtnud väärtusliku üksikobjekti või ala kaitse alla, aga selle kaitsmiseks peab tagatud olema ka sisutöö.

R. Mült: Kas uut kaitsekorda tehes saab ka lahustükke võtta kaitse alla, kui kohalik omavalitsus ei suuda miljööväärtuslike alade säilimist tagada? Võtta riik appi, sest riik on kohalikest omavalitsustest parem kaitse tagaja.

K. Saks: Vastus on tegelikult ühene – ei, me ei saa võtta lahustükke kaitse alla. Riikliku kaitse eeldus on ühe ala kaitse, mis on säilinud tervikliku keskkonnana: kus on tänavate struktuur, hoonestus, haljastus ja kõik need eeldused, mis moodustavad kompaktsed ala. Pigem võib kaaluda mälestise staatust, selleks võib Muinsuskaitseametile teha riikliku kaitse alla võtmiseks ettepanekuid.

Kolmandaks heideti ette, et seletuskirjas ei ole piisavalt analüüsinud muinsuskaitseala piiride määramist. Käsitlesime etteheidet ettepanekuna. Lisasime seletuskirja täpsemalt, millised alad ja miks me muinsuskaitsealasse haaram, samuti täiendasime põhjendusi, miks ala ei kitsendata. Vaatasime üle muinsuskaitseala tervikuna ja analüüsisime, millised hooned on sellel alal säilinud. Leidsime, et praegune piir on piisav ja sellest kitsamaks ei ole vaja minna. Muinsuskaitseala servaalade ülevaatamisel leidsime, et ainsad kohad laiendamise vajaduseks olid Vainu tänava kolm kinnistut ja Suur-Aia tänava ridaistutuse ala. Vainu ja Suur-Aia tänavate kvartalis olevate hoonete juurde on algselt kavandatud haljastuse lahendus koos põõsastega kinnistu piiridel. Ridaistutus on terviku osa, aga jäänud varasemalt alast välja.

Paralleelselt muinsuskaitsealal piiride üle vaatamise ja kaitsekorra koostamisega ilmnes Paides arheoloogiline kultuurikiht, mis ulatus laiemale alale, kui muinsuskaitseala. Asulakoha piiride välja selgitamiseks teostati uuringud. Asulakohaga seoses tuli meile täna kiri Kalle Kroonilt, kes pidas vajalikuks, et muinsuskaitseala võiks arheoloogiapärandit arvestades laiendada oluliselt suuremaks. Kaitsekorda koostades lähtusime sellest, et väljaspool muinsuskaitseala ei ole säilinud sedavõrd kultuuriväärtuslikku hoonestust, mis eeldaks laiemaal alal hoonestusele reeglite kehtestamist. Kogu väärtusliku arheoloogilise kultuurikihi kaitse muinsuskaitsealast väljaspool katab ära Asulakoha kaitse mälestisena.

A. Krass: Selle punkti juures oli silmas peetud seda, et kui räägime kultuuriväärtusest, siis see on väga lai mõiste. Palun konkreetsemalt. Tõite Kalle Krooni näite, et tema arvates peaks muinsuskaitseala veel suurem olema, kuna arheoloogiliselt on väärtuslik piirkond suurem. Jällegi, üksikehitise näide. Arheoloogiat on võimalik kaitsta eraldi, selleks ei pea tegema kaitsekorda. Palun selgitage näiteks A-kaitsekategooria ehitiste puhul, mida töögrupp ei ole uurinud. Me ei tea, kas need väärtused, mida te tahate kaitsta, üldse eksisteerivad. On need säilinud või mitte? Kui paneme omanikule piirangu ja ütleme, et seal on mantelkorsten, siis võib-olla kontrollime enne üle, kas see on ikka säilinud. Me ei ole kontrollinud.

J. Pokk: Kust näeb, milline kaitsekategooria on hoonele määratud? Mida mingi värv tähistab?

K. Saks: Legendi tõesti kaardile ekraanil juurde ei pannud: A-kaitsekategooria hooned on punased, B-kaitsekategooria hooned oranžid ja C-kaitsekategooria hooned kollased. Sinised on mälestised.

J. Pokk: Mis on A- ja B-kaitsekategooria vahe? Näen, et üks minu hoonetest on punane.

K. Saks: Nende vahe on omaniku jaoks päris suur. Kui on tegemist B-kaitsekategooria hoonega, siis siseruumidesse Muinsuskaitseamet edaspidi ei sekku. A-kategooria tähendab see seda, et kui kavandate tulevikus siseruumides töid, tuleb need Muinsuskaitseametiga kooskõlastada nii nagu praegu. Ka praegu kehtivad siseruumides tehtavatele töödele nõuded.

J. Pokk: Kas ka siis, kui tahan veneaegset tapeeti maha võtta ja uut panna?

K. Saks: Jah, siis tuleb asjad läbi rääkida. Üldiselt ei ole me nõukogude perioodi tapeetide säilitamist nõudnud. Kui kavandatakse töid, tuleb üle vaadata konkreetsemad väärtused. Mis tuleb säilitada, ja mis mitte, sõnastatakse muinsuskaitse eritingimustega. A-kaitsekategooria puhul oleme paljud väärtuslikud elemendid juba üles loetlenud ja see annab esialgse raami.

J. Pokk: Keegi ei ole mu hoones käinud. Ma ei lasegi Teid sisse.

K. Saks: Jah, me ei saanud kõigisse hooneisse sisse, aga neid oli vaid paar tükki.

J. Pokk: Helistati ja küsiti, aga ma ütlesin: „Vabandust, ma ei ela Paides.“ Kellelgi ei ole õigus mu majja sisse tulla.

A. Krass: Me ei üritanudki sisse saada. Algusest saati rääkisin, et peame need ära kontrollima. Töögrupis blokeeriti ära see mõte. Sõna otseses mõttes öeldi, et meil on A-kaitsekategooriat essentsi mõttes tarvis.

K. Saks: Võin öelda, et A-kaitsekategooria hoonete määramisel tutvuti võimalikult palju olemasolevate alusandmetega. Samuti tugineti varasemate nõunike teadmistele ja erinevatele dokumentidele, mis olid kättesaadavad. Tegime kõik selles, et oleks võimalik veenduda, et see hoone on A-kaitsekategooria vääriline. A-kaitsekategooriatest tuleb edaspidi juttu.

A. Krass: Parandan veel ühe eksituse, mis te ütlesite. See, et ainult A-kaitsekategooria hoonete puhul on vaja töid kooskõlastada. Muinsuskaitseeadus ütleb seda, et kui omanik avastab oma ehitises mõne dokumenteerimata kultuurikihi, siis ta on kohustatud oma töö peatama. Seda nii B- kui C-kaitsekategooria hoonetes. See tähendab seda, et keegi, sõltumata sellest, kas anti jutumärkides leevendus või mitte, ei saa tegelikult vabalt oma kodus toimetada ei sees ega väljas, sest muinsuskaitseeadus keelab selle ära - Teil on kõik dokumenteerimata.

K. Saks: See, kui mõningates hoonetes, ka B-kaitsekategooria hoonetes, tuleb välja üksikuid väärtuslikke elemente, ei tähenda, et kontsentratsioon väärtuslikest elementidest oleks nii suur, et seda A-kaitsekategooriasse määrata. Ei saa väita, et me ka B-kaitsekategooria hoonetes rangelt

reglementeerime seda, et kõike tuleb säilitada. See, kui tuleb välja mõni väärtuslik detail, jääb ikkagi omaniku vastutusele. Nii vastutus selle üle, kas ta annab Muinsuskaitseametile sellest teada, kui ka see, kas ta selle elemendi säilitab.

J. Pokk: Ma vaatasin praegu, et mu hoone peal on punane mumm. See tähendab, et te ei ole mulle teatanud, et see hoone on määratud A-kaitsekategooriasse. Mille alusel see on võetud? Mida seal on leitud? Kusjuures ma tean, et te ei ole seal sees käinud. Ainus kord, kui Muinsuskaitseametnik hoone juures käis, oli siis, kui ma lasin hoonesse vee sisse panna. Rohkem ei ole keegi hoone juures ja sees käinud. Nüüd ma näen, et see hoone on punast värvi.

K. Saks: Me saatsime kõigile A-kaitsekategooria hoonete omanikele kirjad. Väga kahju, kui te ei ole seda kirja kätte saanud, aga oleme seda kindlasti teinud.

J. Pokk: Mille alusel see on võetud kaitse alla? Peaks olema näha, mille pärast see on võetud kaitse alla. Teil peaks olema põhjendus.

K. Saks: Need põhjendused on kõik aruandesse lisatud. Aruanne on kodulehel üleval. Ma ei hakka seda siin praegu hetkel välja otsima.

J. Pokk: Te võite panna kõike üles, aga ma ju ei tea seda.

A. Krass: Oleme need pastakast välja imenud. Ütlen meie, sest ma olen selle kaitsekorra töögrupi liige. See on pastakast välja imetud. Me ei ole kontrollinud seda.

H. Kranich: Tere! Olen Kultuuriministeeriumist siin kuulamas. Kommenteerin seda, et millised on muinsus- ja korrakaitseeaduse võimalused minna kellegi koju vastu tema tahet. See võib tunduda hea mõte, et käime läbi kõik 13 A-kaitsekategooria hoonet. Sees käidi interjööri vaatamas kümnes: teie ei lasknud sisse ja üks inimene oli haige. Kui see on võimalik ja kui te seda soovite, siis arvan, et on oluline, kui selle informatsiooni saab hiljem. Korrakaitse- ja muinsuskaitseeadus, nii nagu Riigikogu need vastu võttis, lähtuvad põhiõiguste kõige ulatuslikumast kaitsest. On loogiline riigi suhtumine, et riik võib tulla kellegi koju, peatada või piirata mistahes õigust või vabadust ainult siis, kui on vähemalt ohu kahtlus, st kui on aimdus, et miski ei vasta nõuetele või miski on rikutud. Niisama preventiivse huvi pärast ei luba üldjuhul ükski seadus põhiõiguseid piirata ja siin on korduvalt öeldud: omand on püha ja puutumatu. Vabadus ja omand on põhjusteks, mille alusel vabariik loodi ja siiani on olemas. Muinsuskaitseeaduses on kirjas, et valdusesse võib siseneda ohu ja äärmisel juhul kahtluse korral. Kuna see on nii-öelda elav dokument, mida saab muuta nii kaua kuni Valitsus selle kinnitab, siis iga info, mis juurde tuleb, saab sinna lisada.

Hoonete kohta on erinevaid andmeid nii-öelda nõukogude ajast. Paide vanalinna kaitsekord on 2005. aastast ja sellele eelnesid uuringud, mille põhjal just sellistes piirides sellised hooned kaitse alla võeti. Küsisin Muinsuskaitseametilt üle, kas meil on olemas andmed kõigi 13 hoone kohta? Kui need ei ole 2022. aasta andmed, kas need on siis 2005. aasta andmed? Kas vahepeal on juurde uuritud või pärinevad need varasemast, nõukogude-ajast? Sain vastuseks, et jah, see info on olemas. Seda ei ole tänase seisuga, aga see info on olemas. 2005. aastast alates kehtib nõue, et kõigil 300+ hoonel tuleb kaitsta ka interjööri. Järelikult eeldame, et omanikud on heatahtlikud ja peavad nõuetest kinni ning järelikult peaks olema nõuetele vastavalt interjööri säilinud. Nõue on ka see, et kui soovite midagi remontida või parandada, siis alustate väikese suhtlusega Paide linnaga. Kui Paide ütleb, et see on Muinsuskaitseameti teema, siis teete väikese suhtluse Muinsuskaitseametiga ja teid nõustatakse.

Hoonete ülevaatuses: kui meil on info olemas, siis kas on põhjendatud igaks juhuks vastu inimese tahet minna tema koju? Kui minna seda teed, et on kahtlus, et keegi on interjööri kahjustanud, siis näeb see välja niimoodi: Muinsuskaitseamet pöördub politsei poole, politsei pöördub päästeameti poole ja päästeamet murrab ukse maha. Kui öelda, et kõigis kodudes peab käima, siis räägime muinsuskaitse- ja korrakaitseaduse lahendusest, kus ilma teie nõusolekuta tuleb Muinsuskaitseamet koos politseiga vastu teie tahet teie koju. Alternatiiv on see, mida kasutati kaitsekorra eelnõu koostamise raames, mil teie koju ei tulnud. Teie hoonele on määratud A-kaitsekategooria nende andmete alusel, mis olid juba olemas. Ka seletuskirjas on välja toodud, et ainult kolme hoonesse ei pääsetud sisse. Neid kolme kaaluti ja peeti vanu andmeid piisavaks. Kui teil on uued andmed, siis igal juhul kasutage seda võimalust ja esitage need andmed. See on praegu nii-öelda elav dokument. Iga hea ettepanek on alus selleks, et midagi paremaks muuta.

K. Saks: Seda on veel võimalik teha. Võime hoone seestpoolt uuesti üle vaadata ja olukorras veenduda. Teil on võimalik teha meile ettepanek määrata hoone näiteks B-kaitsekategooriasse, kui väidate, et hoones ei ole midagi säilinud. Kuna kaitsekord ei ole veel kinnitatud, siis on meil võimalik tulla, vaadata ja veenduda, kas need väärtused on säilinud või mitte ja saame kaaluda madalamat kategooriat.

A. Krass: Mul on ettepanek. Olen see, kes oleks pidanud teie juures käima. Olin omanike esindaja selles töögrupis ja mul ei võimaldatud oma tööd teha. Teeme selle töö uuesti selles töögrupis ära: käime 13 objekti läbi, tuleme siia ja vaatame, mis meil on. Olen kindel, et kõiki siin saalis viibijaid huvitab, mis seal kaitsta on. Räägime abstraktsest kultuuriväärtusest, aga ministeeriumi esindaja kinnitas, et meil on võib-olla kusagilt nõukogude ajast mingid säilinud materjalid, mida tõenäoliselt enam ei ole.

H. Kranich: Ma arvan, et siin ei ole küsimus, kas need materjalid on või ei ole säilinud. Tahaksin veelkord tutvustada korrakaitseaduse loogikat. Ma ei usu, et olete see inimene kellel on õigus tulla minu koju selleks, et tuvastada, kas minu kodus on interjäär säilinud või mitte. Kodu on põhiseaduse kontekstis niivõrd oluline ja kodu puutumatus riive on antud väga üksikutele ametnikele. Ainult tema võib tulla minu koju, kui see on põhjendatud ning ainult tema võib tutvuda ja uurida seda, mis on otsustamiseks vajalik. Meil on Riigikohtu lahend, kus lisaks politseiametnikega pääsesid inimese koju need, kellel see ei olnud põhjendatud. Lõpuks maksti hüvitist, sest kodu puutumatus on niivõrd oluline, et seda võib riivata ainult siis, kui on põhjus ja kui seda ülesannet täidab politseinik või muinsuskaitseametnik. Ametnik tuvastab, kas väärtuslikud detailid interjööris on säilinud või ei ole. Sellest peaks piisama ilma, et muinsuskaitseametnikuga peaks kaasas olema veel x arv huvilisi, töörühma liikmeid või eksperte või tudengeid. Riigikogu on kaasaegse põhiõiguste kaitse piiramise süsteemi loonud loogika alusel, et minu koju vastu minu tahet võib tulla ainult üks ametnik, kes tuleb tuvastab, kui see on tema põhiülesanne ja selleks peaks piisama.

A. Krass: Ma ei tahagi teie koju tulla.

E. Veldre: Aitab sellest!

F. Tamberg: Olen ka vanalinnas asuva hoone omanik ja projekteerija. Saan aru, et tänane kokkusaamine on mitte selleks, et arutada, kellele minnakse politseiga ukse taha murdma (mul tõusevad ihukarvad püsti, Stalini aeg tuleb meelde), vaid selleks, et need inimesed, kes siin vanalinnas elavad ja kellel on siin kinnisvara, saaksid teada, millised on need reeglid, mille järgi toimida. Saan aru teatud seltskonna negatiivsest hirmust, sest kui me Paide linna vaatame, siis viimase 10–15 aasta jooksul pole Tallinna tänava ümbruses eriti midagi liikunud ja enamik

omanikest teavad, mis oli põhjus. Muinsuskaitseametis on vahel erinevad ametnikud ja mõned on väga subjektiivsed. Siit ka need hirmud. Hooned on jäänud seisma ja on lagunened. Mulle tundub, et see mõte, mida tahetakse teha, on sama, mida näiteks Pärnus läbi viidi: hoonetele anda kategooriad, mille järgi selgitada reegleid. A-kaitsekategooria hoonete puhul on õige, et nende suhtes peaks olema täpselt selge, mida kaitseme. Muinsuskaitseamet peaks olema abistav ja inimesi toetav, mitte ähvardama, et kusagil pannakse tööd seisma, tullakse politseiga, viiakse ära ja hakatakse omanikuõiguseid takistama. Kui saame selle põhimõtte selgeks, arvan, et saame arutelu jätkata. Loodan, et kellegi eesmärk ei ole hakata kedagi takistama ja karistama. Aitäh!

K. Saks: Karistamine ei olegi meie eesmärk.

A. Krass: Õigusselgus võiks olla. Selleks peavadki kõik omanikud koostööd tegema. Keegi ei pane oma ust kinni. Keegi ei ütle, et tulge politseiga, sest õigusselgus on see, mida soovime. Õigusselgust saab ainult siis, kui teeme koostööd.

K. Saks: Absoluutselt, me soovimegi teha koostööd. Seega, kui on konkreetseid ettepanekuid, kus ei olda A-kaitsekategooriaga nõus, palun need ettepanekud teha. Praegu on see võimalus.

Neljandana tehti ettepanek leevendada nõudeid seoses uue ehitise püstitamisega, kinnistu piiride muutmise ja õuemaal kavandatavate tegevustega. Siinkohal meenutame muinsuskaitseala kaitse eesmärke, millest väga oluline osa on kultuuriväärtusliku linnaehitusliku terviku tagamine. Linnaehituslik tervik ei moodustu ainult hoonetest, vaid ka nende vahel olevast haljastusest ja muudest linnaruumielementidest, mis seda ajastu- ja kohatunnetust loovad. Lähtume põhimõttest, et uus lisandus peab arvestama ka varem loodud väärtuseid, olemasoleva linnaruumiga, uued lisandused peaksid varem loodud väärtuseid aitama esile tuua. Väärtuste säilimiseks on paratamatult vajalik tingimuste või nõuete seadmine. Nagu alguses sai öeldud, on omandiõiguse piiramine lubatav juhul, kui see on vajalik ja mõõdukas avalikes huvides. Täpsustame seletuskirja nende punktide osas, põhjendades miks on vajalik kitsendusi seada.

Näitena toome pildi muinsuskaitsealast linnulennult illustreerimaks, kuidas nõukogude perioodil ehitatud suured hooned ei ole arvestanud ajaloolise hoonestusega. See on asi, mida tahame tulevikus vältida. Kui meil on inimhõõtmeline linnaruum, siis me ei soovi, et sinna tekib väga suuri maa-alasid hõlmavaid ehitisi, mis kinnistu- ja hoonestusstruktuuri ning hoonestuse paiknemist ja mahtusid lõhuvad. See oli rohkem kui 50 aastat tagasi üks põhjustest, miks muinsuskaitsealade kaitsmisest rääkima hakati. Nõukogude perioodil paigutati linnaruumi meelevaldselt suuri ehitisi, mis ei ole terviklikult kasutatavad, funktsionaalsed, asuvad vales kohas, on liiga suured jne. Just nende aspektide pärast on uutele ehitistele tingimuste seadmine vajalik: et need arvestaksid ümbritseva linnaruumiga.

Järgnevalt fotod illustreerimaks linnapilti haljastusega, mis on väga oluline osa linnaruumist. Muinsuskaitseala puhul võime paralleeli tuua näiteks pargiga. Elav ja mitmekesine park moodustub erinevatest kihistustest:peenramaad, põõsad, viljapuud ja kõrghaljastus. Need mängivad väga olulist rolli selles, kuidas linnaruum meile paistab, kui mugav ja mõnus meil on seal olla. See on oluline ka kliimamuutuste kontekstis. Krundipiiride muutmine omavahel seotud näiteks piirdeaedade rajamisega ja see omakorda uute hoonete paigutamise kinnistutele. Kõik on omavahel seotud ja neid aspekte silmas pidades täiendame seletuskirja.

Viies ettepanek puudutas A-kaitsekategooriate määramist. Tehti ettepanek nendes hoonetes tehtavate tööde nõuete vajadust ja proportsionaalsust hinnata. Sel teemal oleme täna mitmeid kordi peatunud.

A. Krass: Mis kokkuvõtte on siis? Teeme uue ülevaatus?

E. Veldre: Tehti üleskutse, et A-kaitsekategooria saavate hoonete omanikud saavad Muinsuskaitseameti poole pöörduda, kui nad on huvitatud, et nende majja tullakse. See kokkulepe kehtib.

J. Pokk: Kui kiire sellega on?

K. Saks: Umbes kuu aja jooksul võiks hoones ära käia, kui teete meile ettepaneku. Saame tänase koosoleku vormis selle ära protokollida ja teiega eraldi kokku leppida, millal ülevaatus toimub.

Kodanik: Olen praktik ja see, kes on ühe hoone enam-vähem korda teinud. Läheks nõudmiste koha pealt natuke konkreetsemaks. Kas muinsuskaitse nõuded hoonele enam ei kehtestata?

K. Saks: See sõltub hoonest. Nagu ma olen siin välja toonud, on hoonetele nende väärtustest lähtudes jagatud kaitsekategooriad. Ei saa öelda, et tingimused ära kaovad. Need leevenevad.

Kodanik: Tahaksin rääkida oma kogemustest, kui alustasime hoone restaureerimist. Muinsuskaitseamet nõudis muinsuskaitse eritingimusi, see kompenseeriti 75% ulatuses. Järgnevalt nõuti olemasolevale hoonele projekti. Projekterija võis olla ainult pädevustunnistusega arhitekt. Praegu minu teada Paides sellist arhitekti ei ole. Summa projekti koostamiseks oli suur, osa kompenseeriti. Kohalik omavalitsus ja seal juures olev muinsuskaitse spetsialist käisid välja toetusprogrammi, kus erinevate tööde jaoks on kompensatsioon 50%. Jätsin tähele panemata, et täpne sõnastus oli kuni 50%. Tehtud suuremahulise töö eest, pöördusin kompensatsiooni saamiseks kohaliku omavalitsuse poole. Seal otsustati, et saan toetust, aga alla 10%. Kohaliku omavalitsuse konkreetse puudumine või laveerimine on pärssiv ja jäi meelde, kui ülekohus.

K. Saks: Ma kommenteerin siin kaht aspekti. Te mainisite, et arhitektil pidi olema pädevustunnistus. Kahtlustan, et see oli tõenäoliselt soovitus, mitte kohustus.

Kodanik: Ei, see oli Muinsuskaitseameti kohustus.

K. Saks: See võis olla varasema muinsuskaitse seaduse alusel. Täna kehtiv muinsuskaitse seadus muinsuskaitsealal projekteerimiseks ja ka ehitamiseks pädevustunnistust ei nõua. Teine asi oli hüvitamise või toetusmeede. Kahtlustan, et rääkisite kohaliku omavalitsuse toetusmeetmest ja need ongi erinevad asjad.

Kodanik: Te rääkisite kohustusest säilitada muinsuskaitse väärtus näiteks siseruumides. Oletame, et mul on seinas 19. sajandi ornamentidega krohv ja hoone on vana. Kuidas sinna krohvi alla näeb? Oletame, et mul on nii palju raha, et suudan krohvi seinast ära võtta, vaadata mis seal taga on ja uuesti tagasi panna. Siin on aga vasturääkivus euronõuetega, mis nõuavad hoonete soojuspidavusstandarditele vastavust. Sisuliselt tähendab see seda, et võin sisemise osa taastada, kuid elada ma seal ei saa, sest seal on külm.

K. Saks: Muinsuskaitsealadel soojapidavuse nõuded ei kehti. Kindlasti on võimalik hoone puhul erinevaid töid teha ja meetmeid kasutada selleks, et soojustingimusi parandada. Fassaadi soojustamine ei ole ainus variant. Efektivsem on põrandate ja lagede või katuslae soojustamine. Tegelikult on oluline aspekt see, et tuleb vaadata, mis on mõistlikum lahendus. Kui räägime näiteks ajaloolistest maalingutest, mis on kultuuriväärtuslik element ja tõenäoliselt ka säilitatav, siis ongi need kohad, kus tuleb valikuvariante kaaluda.

Kodanik: Vastan oma kogemusest. Kaalumisevõimalust mulle ei antud. Öeldi, et kuna hoone välisparameetrid muutuvad viie sentimeetri ulatuses, siis välissoojustust teha ei saa. Mis ma pean tegema, sest poolt soojustama?

K. Saks: Nagu mainisin, on erinevad meetodid, kuidas soojuslikke tingimusi parandada. Muinsuskaitseametis töötab insener, kes nende teemadega ehitusfüüsika-alaselt tegutseb. Soojustamise osas anname tasuta nõu, kuidas valida parimaid variante, mis on nii kultuuriväärtust säilitavad kui ka omaniku soove arvestavad.

Kodanik: Hästi. Alati on hea, kui nõu antakse. Teiseks, mis see maksma läheb, kui ma tahaksin asju korda saada? Kes mind toetab? Kus on konkreetsus ja abi? Teil on soovitusel ja nõuded, aga abi ja toetus? Konkreetne, mitte näiteks kuni 50% või otste lahti jätmise.

K. Saks: Muinsuskaitseametil on avatud toetusmeede 1. augustist 30. septembrini. Kõik Eesti inimesed, kellele kuulub kultuuriväärtuslik hoone muinsuskaitsealal või mälestis, on õigus restaureerimiseks Muinsuskaitseametilt toetust küsida. Need võimalused on olemas, palun kasutage neid.

A. Krass: Neid ei jätku teil meie vajaduste jaoks. See ei ole see konkreetsus, mida ootame. See ei ole vastus. Konkreetsus on siis, kui see läheb kaitsekorda sisse.

K. Saks: Me jõuame jälle tagasi selle juurde, et ettepanek riigieelarve suurendamiseks tuleks teha õigesse kohta. Kaitsekorruga ei saa seda paraku muuta. Ettepanek tuleb teha Kultuuri-ministeeriumile ja sealt kaudu on seda võimalik hakata liigutama ja läbi rääkima. Paraku ei saa me kaitsekorruga seoses seda teha. Meil on piirid ees. Selle punkti illustreerimiseks toon statistiliselt välja, et A-kaitsekategooriasse määrati Paides vaid 13 hoonet, mis moodustab kõigist muinsuskaitseala hoonetest 4%. Sisuliselt ainult 4% praegustest muinsuskaitseala hoonetest säilivad praegused kitsendused. Teiste osas teeme väga palju leevendusi.

Kuues ettepanek puudutas teatise ja loamenetlusi. Ettepanek oli ühildada teatise ja loamenetlused, et vähendada omanike halduskoormust, aja ja ressursi kulu. Samuti paluti täiendavaid selgitusi ja põhjendusi selle kohta, millises ulatuses menetlusi ühildatakse. Kirjeldasime vastuses täpsemalt lahti, milliseid leevendusi teeme ja milliseid menetlusi oleme ühildanud. Juhin tähelepanu sellele, et Muinsuskaitseamet teeb kohalike omavalitsustega tihedat koostööd. Liigume pidevalt ja aastaid selle poole, et menetlusi ühildada. Näiteks menetleme Ehitisregistri kaudu ehituslubasid ja -teatiseid. Peamiseks menetlejaks on kohalik omavalitsus, kes suunab dokumendid kooskõlastamiseks vastavatele asutustele, näiteks Muinsuskaitseametile, Päästeametile või Keskkonnaametile. Ehituslubade ja -teatiste osas teeme kohalike omavalitsustega koostööd. Projektid käivad ametis komisjonides või väiksemas koosseisus üle vaatamisel. Ka projekteerimistingimused tulevad kooskõlastamiseks Ehitisregistri kaudu. Need on menetlused, mille puhul kodanik Muinsuskaitseametisse pöörduma ei pea. Kui ta seda teeb, on see tema valik. Kui omanik või projekteerija seda soovib, siis nõustame ja vaatame vajadusel projekti eelnevalt üle. See on kehtiv praktika.

Kodanik: Rääkisite, et teete kohaliku omavalitsuse üksusega koostööd. Paraku ei saa kohaliku omavalitsuse üksuse peale kindel olla, kuna poliitilised tuuled muutuvad ja tahes-tahmata tekib moment, kus käsi peseb kätt. Kui ehitama hakates puhuvad ühed tuuled, siis hiljem puhuvad teised tuuled. Minu meelest ei saa nendega püsivat kokkulepet teha. See on ebakindel pinnas.

K. Saks: Need menetlused, millest ma rääkisin, puudutavad pigem projekte ja ehituslubasid. Ehituslubasid ja -teatiseid menetlevad ametnikud, kes ei ole poliitilistes ridades.

Kodanik: Olles nende erinevate ametnikega kokku puutunud, võin öelda, et see on tohutu kadalipp. Isegi, kui tekib küsimus lihtsa asja üle nagu kuja. Tekib selline tunne, et kui tahta midagi oma krundile ehitada, siis sisuliselt tuleb see ehitada krundi keskkohta, sest mujale ei ole võimalik. Üks kõik mis asi see ka ei ole.

K. Saks: Päästeameti eest meie ei kõnele. Ka Päästeamet annab suuniseid projektide koostamiseks, kuidas tuleohutusmeetmeid tagada. Tingimata ei pea hoone asuma kinnistu keskel. Näiteks on võimalik kasutada tuld takistavaid materjale või tule müüre.

Kodanik: Seda küll, Päästeametiga ei saa vaielda. Näiteks kui tulla kuja juurde tagasi, siis tegelikult on Paide igal sammul seda parameetrit rikutud. Näiteks on hooneid, kus kahe hoone vahe on 50 sentimeetrit ja ei ole häda midagi. Siit ettepanek, et võib-olla saaks kujasse leebemalt suhtuda. Päästeamet ilmselt sellest reeglist ei tagane. Näiteks kui on vana vundamendi põhi ja ka joonistel näha, et seal on olnud hoone, siis sinna ehitada ei saa, kuna kuja ei klapi näiteks ühe meetri võrra. Kuigi kunagi hoone oli olemas, ei saa me seda taastada, kuna seadused ei luba

K. Saks: Need ettepanekud tuleks Päästeametile teha. Me ei saa siin kaasa rääkida.

Kodanik: Seoses energiakriisiga oletame, et tahan toota energiat. Kuidas on päikesepaneelidega katustel, kinnistul, õuel? Kas keegi selle peale on mõelnud? Kas see on tulevik või on see kategooriliselt välistatud?

K. Saks: Kaitsekorras oleme selle peale mõelnud, kuna tänapäeval on suur soov päikesepaneele katustele paigaldada. Oleme andnud soovitusi paigaldada need tänavalt vähevaadeldavatesse ehk hoovipoolsetesse külgedesse. Soovitavalt siis näiteks abihoonete katustele. Vaatame iga taotlust eraldi, ühte konkreetset vastust ei ole – see sõltub konkreetsest kinnistust, hoonetest, ilmakaartest jne. Tegeleme nende taotlustega juhtumipõhiselt.

A. Krass: Vastate vastuväites mööda. Ütlete, et täpsustate leevendusi. Jätate mulje, et topelt loamenetlus on kadunud. Topelt loamenetluse all on silmas peetud seda, et kui ehitusseadustiku alusel võtab omanik ehitusloa, siis samal ajal peab ta muinsuskaitseaduse alusel saama ka Muinsuskaitseametist tööde tegemise loa. Rääkisite pikalt, kuidas teete koostööd kohaliku omavalitsuse üksusega, kooskõlastate projekte jne. Meie soov on see, et kui saame ehitusloa, siis see on ühtlasi ka muinsuskaitseaduse mõistes tööde tegemise luba ja seda palub teilt ka Riigikogu. Muinsuskaitseaduse §1 lg 2 ütleb, et seda tuleks üritada ja kui te ütlete, et see on võimalik ja isegi töös, siis miks seda kaitsekorras kirjas ei ole?

K. Saks: Ehituslubadega oleme ühildanud näiteks C-kaitsekategooria hoonete ehitamise. Samuti kaitsevööndis olevate hoonete püstitamise. Erisus Muinsuskaitseametilt tööde tegemise loa taotlemiseks baseerub vajadusel. Tööde tegemine kultuuriväärtuslike hoonete puhul eeldab detailitäpsust ja kogemust, tihti ka muinsuskaitsealist järelevalvet. Need on teinekord spetsiifilised tööd, mis sõltuvad näiteks ilmastikuoludest ja temperatuuridest, millal saab ühte või teist tööd teha. Ehitusluba ei võimalda selliseid andmeid meile edastada. Ehitusloal puudub see võimalus ja Muinsuskaitseameti poolt väljastatav luba täpsustab seda. See on dokument, kust Muinsuskaitseamet saab teada, kes töid teostab, millal teostab ning kes teeb järelevalvet. Et ka meil oleks Muinsuskaitseameti poolt võimalik nendele töödele teha riiklikku järelevalvet. See on vajalik ja vähim, mida saame antud juhul teha. Oleme ühildanud ehituslubade andmist nii palju, kui see on võimalik. Näiteks B-kaitsekategooria hoonete puhul, kui tehakse töid siseruumides ja fassaaditöid ei kavandata või näiteks planeeritakse tube ümber või kavandatakse sanitaarruume. Kuna Muinsuskaitseamet ei sea nõudeid B-kaitsekategooria hoonete siseruumides ehitamiseks, ei ole Muinsuskaitseametilt topelt loa taotlemise kohustust. Siin oleme menetlused ühildanud.

F. Tamberg: Saan aru, et A-kaitsekategooria hoonete puhul kooskõlastatakse ehitusprojekt ka Muinsuskaitseametiga?

K. Saks: Jah, aga kooskõlastamine käib läbi kohaliku omavalitsuse üksuse. Kohaliku omavalitsuse üksus saadab projekti meile kooskõlastamiseks.

F. Tamberg: Kas B-kaitsekategooria hoone projekt ei pea käima?

K. Saks: Peab.

F. Tamberg: C-kaitsekategooria hoone projekt?

K. Saks: Kui ehitusseadustiku alusel on ehitamine ehitusloakohustuslik, käib see ehitusloaga. Kohaliku omavalitsuse üksus saadab selle ka meile kooskõlastamiseks. Nõuded ja Muinsuskaitseametist loa taotlemise vajadus lähtub kaitsekategooriast.

F. Tamberg: Seaduse alusel otsustab kohaliku omavalitsuse üksus, kellele ta selle kooskõlastamiseks saadab.

K. Saks: Ei.

F. Tamberg: Kohaliku omavalitsuse üksus võib selle teile ka mitte saata. Kas saadab või ei saada – see on Eesti seaduse järgi kohaliku omavalitsuse üksuse kaalutletud otsus. Mind huvitab konkreetselt ja inimestel on vaja teada, et kui nad hakkavad renoveerima, siis milline on väljaminek? Kui palju tuleb sellega kulusid ja missugune on A-, B- ja C-kaitsekategooria puhul see tegevus. Millisel juhul peab pöörduma Muinsuskaitseametisse ja millisel juhul mitte.

H. Kranich: Palun mõelge oma hoonele, millised on need reaalsed tegevused ja vajadused? Kutsun üles, et kui võimalik, lugege kaitsekorra eelnõu. Kui rääkida mitte abstraktselt A-, B- ja C-kaitsekategooria hoonete arvust, vaid sellest, et elate näiteks B-kaitsekategooria hoones ja soovite õhksoojuspumpa, päikesepaneeli või elektrikappi. Need on täiesti normaalsed soovid, mis aitavad paremini elada. Kaitsekorra eelnõus on kirjas A- ja B-kaitsekategoorial kokku ainult kümme nõuet, milles on sees see paindlikkus, et alati arvestatakse konkreetse hoonega. Kaks B-kaitsekategooriat ei pruugi olla omavahel üldse võrreldavad. Punktis kaheksa on olemas nii päikesepaneelide kui ka elektrikappide paigaldamise juhis. Siin on kirjas: „Ainult vähese vaadeldavusega kohta viisil, mis ei kahjusta hoone konstruktsioone ega viimistlust.“ Ehk paindlikul kujul on öeldud, et päikesepaneeli saab paigaldada hoonest tulenevalt. Enne oli jutt miljöövääruslikest aladest. Kui lugeda mõne kohaliku omavalitsuse üksuse miljöövääruslike alade nõudeid, siis nii päikesepaneelide kui ka õhksoojuspumpade paigaldamise nõuded võivad olla märksa rangemad kui need, mis on kaitsekorra eelnõus. Kutsun üles: tehke see pingutus ja lugege need kümme punkti läbi ja mängige need oma hoonega läbi. Seal on omakorda tulevad küsimused ja vastused. Muinsuskaitseamet on teinud ka tabeli, kus on kirjas A-, B- ja C-kaitsekategooria hoonetega seotud erinevad tööd ning see, millal kelle poole pöörduda. See materjal on ka ameti veebilehel leitav. Näiteks kohaliku omavalitsuse üksus – pöördute linnavalitsusse ja nad ise kooskõlastavad Muinsuskaitseametiga kui on vajalik. Tabeli alumisel real on märgitud, et igasugused nõuded puuduvad. Üldiseid reegleid tuleb järgida ja neid ei tohi rikkuda, aga mõnesid tegevusi ei pea kooskõlastama. Ütlesite, et midagi ei juutu, kui kohaliku omavalitsuse üksus ei kaasa Muinsuskaitseametit kooskõlastuse protsessi. Juhtub küll, sellist lahendust ei saa olla. Nii muinsuskaitseaduses kui ka ehitusseadustikus on need nõuded olemas, millised otsused tuleb kooskõlastada Muinsuskaitseametiga. Te saate hakata töid tegema, kui selle on kooskõlastanud kohaliku omavalitsuse üksus kui ka Muinsuskaitseamet. See on nõue, mida seadus ette näeb. Näiteks kui te tööde tegemiseks luba ei saa ja vaidlustate selle kohtus, siis kohus vaatab seda. Kui seadus nägi ette, et kohaliku omavalitsuse üksus oleks pidanud selle kooskõlastama Muinsuskaitseametiga ja see on tegemata, siis see on nii oluline viga, et küllap tühistab kohus selle otsuse juba ainult selle vea tõttu. Ükski loa nõue ei ole niisama, sellel on oma põhjendus. A-kaitsekategooria on terve riigi ühiskonna huvides. Riigikohus ütles eelmise aasta lõpus 6. detsembri lahendis, et põhiseaduse preambul nimetab

kultuuri oluliseks ja seda, et kultuur peab kestma läbi aegade. Sisuliselt on A-kaitsekategooria hoone Paides terve riigi ja eesti ühiskonna jaoks nii suure kaaluga, et näiteks 100 aasta pärast peab see hoone ka olemas olema. See on terve Eesti jaoks oluline ja seetõttu ei jäeta seda otsust ainult kohaliku omavalitsuse üksuse otsustada, vaid kohalik omavalitsus peab küsima Muinsuskaitseameti arvamust või kooskõlastust. Kui Muinsuskaitseamet ütleb „ei“, siis ei saa ka kohaliku omavalitsuse üksus teisiti otsustada.

Seitsmendaks paluti esitada täiendavaid põhjendusi, miks kohaliku omavalitsuse autonoomiasse sekkumine on põhjendatud. Siin toomegi välja selle, mida Helen just mainis, et põhiseaduse preambulis on välja toodud tahe kindlustada ja arendada riiki, mis peab tagama lisaks rahvusele ja keelele ka kultuuri säilimise läbi aegade järeltulevatele põlvedele. See on põhiseaduslikult kaitstav ja Eesti kodanike ühine avalik huvi. Palju on räägitud koostööst kohaliku omavalitsuse üksusega. Rõhutan veel, et teeme kohaliku omavalitsuse üksusega jätkuvalt koostööd, nii nagu ka täna. Isegi kui muinsuskaitseala oleks kohaliku kaitse all, peaks kohaliku omavalitsuse üksus lähtuma põhiseadusest ja selles välja toodud kultuuripärandi säilimise põhimõttest. Korrigeerisime ettepanekust lähtuvalt seletuskirja.

Kaheksandaks tehti ettepanek viia läbi majanduslike ja sotsiaalsete mõjude analüüs ning selgitada välja omanike toetamiseks sobivate meetmete sisu ja ulatus. Kõik see, mida oleme rääkinud – esiteks toetused, teiseks see milliseid leevendusi ja millises ulatuses oleme kaitsekorruga kaitsekategooriatest lähtudes teinud. Võrreldes tänaste oludega muutuvad mõjud madalamaks. Toetuste taotlemise võimalus jääb kehtima. Samuti jääb kehtima ja on muinsuskaitseadusega tagatud hüvitiste saamise võimalus, kui seda Muinsuskaitseametilt küsitakse. Need jäävad kehtima ka siis, kui kaitsekorda ei ole neid eraldi sisse kirjutatud.

A. Krass: Kogu tänane kaks tundi on käinud majanduslike mõjude ümber. Ja te ütlete, et majanduslikke mõjusid ei ole?

K. Saks: Ei, ma ei väida seda.

A. Krass: Põhiseaduse preambul ütleb, et Eesti kultuuri tuleb säilitada iga hinna eest ja te ei tee majanduslike mõjude analüüsi? Kuidas te saate Vabariigi Valitsusele öelda, et meil on vaja selleks, et see väga väärtuslik Paide vanalinn säiliks, nii mitu eurot? Kuidas teete selgeks selle, kui palju on Paides raha vaja?

K. Saks: Seda, kui palju raha vaja on, me mitte kunagi euro pealt öelda ei saa, sest hoonete seisukorrad ja inimeste endi võimalused ja vajadused on erinevad. See, mida saame analüüsida, on see, milliseid mõjusid kaitsekord endaga kaasa toob. See toob kaasa olulisi leevendusi. Meil erinevad hüvitised ja toetusmeetmed ning leevendustega, mis me teeme, kaasneb ka rahaline mõju. Kui leevenevad Muinsuskaitseameti tingimused, leevenevad ka omanike kohustused.

E. Veldre: Ma olen selles osas Andryga nõus, sest mina selle idee talle andsin. Kui see on sellise ulatusega määrus, võiks sellel olla ka mõjude hindamine. Seda ei ole raske teha – kui teame hoonete hulka, saab selle ka mingi jämedusega ära hinnata. Kui tahame, et see määrus viiakse ellu hooneomanike, kohaliku omavalitsuse üksuse ja Muinsuskaitseameti koostöös, siis peame suutma panna sellele mingi jämeda hinnasildi. Arvan, et selle arvutuse tegemine ei ole raske. See näitab ära mahu ja annab Muinsuskaitseametile ja Kultuuriministeriumile argumente juurde selleks, et muinsuskaitsevaldkonna finantseerimiseks riigieelarvest raha juurde küsida. Minu jaoks on omanikuna kõige suurem mure see, et tahan hoida Paide ajaloolist osa, aga mul ei ole üksi selleks jaksu. Ma ei ole ka nõus sellega, et viime nõudeid alla. Samas mädanevad hooned ära, kui omanik on protsessidest ja nõuetest ära kurnatud. Me peaks seda hoida saama, kui teete

arvutuskäigu. Meil on väga palju asiseid konkreetset hoonet puudutavaid ja teadmisi juurde andvaid küsimusi. Meil oleks vaja omanike seminare, kus käiksime neid küsimusi läbi, teeksime lauaõppuseid, koolitusi jms. Igaüks võtaks oma hoone ette ja üheskoos harjutaksime läbi, et mis see tähendab ja kus järgus keegi on. Keegi saab kogemust jagada, mõni kogemus maksab. Mõni kogemus jäi eelmise seaduse aega, aga nüüd on seadus juba parem. Mõne kogemuse põhjalt saame veel ettepanekuid teha ja julgustan kindlasti seda arvutuskäiku tegema. See annab pildi maksumusest ja nii Muinsuskaitseametile kui Kultuuriministeeriumile hoova seda rahaasja ajada. See on kurb, kui asi jääb raha taha.

K. Saks: Jah, selle analüüsi tegemist võime kaaluda, aga see ei saa käia kaitsekorra raames, nagu eelpool mainitud. Seda saab teha paralleelselt, arvestades ka teisi muinsuskaitsealasid. Üks asi, millega oleme raha vajadust põhjendanud, on toetuse taotluste arv ja summa, mille ulatuses meile toetuse taotluseid on esitatud.

E. Veldre: See ei ole objektiivne. Objektiivne on kogu maht. Teame, et meil on nii palju hooneid selles piirkonnas ja seda, palju keskmiselt ühe hoone tegemine maksab, sest need on enam-vähem sellises seisundis. See on palju objektiivsem hinnang. See ei ole lõplik arvutus, aga hinnang kulule, kui palju kaitsekorra realiseerimine maksab, mitte subjektiivselt see, kas keegi taotleb toetust või mitte. See näitab, kui palju on omanikel jaksu toimetada.

K. Tooming: Muinsuskaitseameti ehituspärandi kaitsekorralduse juhina tahaksin kommenteerida, mitte öelda „ei“ või „jah“, vaid kommenteerida üht kogemust (krooni ajal) riikliku pühakodade programmiga, kus toetati pühakodasid ja tehti sarnane kalkulatsioon ära. Saadi meeletud miljonid, kuid kahjuks hinnang tööriistana ei töötanud, et teadvustada riigile rahalist vajadust. See ei jõudnud numbritesse, mis oleksid tagasi tulnud. See on lihtsalt kommentaar, see ei ole „ei“ või „jah“, vaid lihtsalt kogemus, et majanduslik analüüs kui tööriist võib töötada, aga ei pruugi.

E. Veldre: Meie soov on, et see tehtaks ära. Ma arvan, et see on meile hoob, mis teeb tugevamaks raha vajaduse. Kui natuke ajastu vaimu sisse tuua: „Kui üks lahing on kaotatud, ei tähenda, et sõda oleks kaotatud.“ Arvan, et tehke see arvutuskäik ära, sest see aitab siin toimetamisel kaasa ja kohalikul omavalitsusel kavandada tegevusi. See ei võta tükki küljest ära.

A. Krass: Ma toon ka ühe näite. Kaitsekorras on pandud kohustus, et juhul kui tänaval on kalle hoone vundamendi poole, oleme kohustatud võtma ette tegevusi, et kalle läheks tänava keskjoone poole. See tähendab tänava langetamist, sest hoonet üles tõsta ei saa. Tegelikult on majanduslike mõjude analüüs spikker või manuaal selle kohta, kuidas kaitsekorda rakendama hakkaksime. Mõned nõuded või ülesanded on tavamõistusele mõistetamatud või arusaamatud. Me ei näe võimalust neid täita. Võib-olla majanduslike mõjude analüüsi käigus tuleb see välja. Kultuuriministeeriumi esindajale ütlesin, et B-kaitsekategoorial ei ole kümme punkti, vaid neli lehekülge. See on niimoodi ära grupeeritud, et on A-, B-, C-kaitsekategooria ja arheoloogia. Igalt poolt tuleb omanikele kohustusi, üksikutest punktidest on asi kaugel.

K. Saks: Kaalume seda ettepanekut ja arutame seda ametisiselt.

Üheksas ettepanek oli seotud hüvitiste ja toetuste regulatsiooniga. Nagu korduvalt mainitud, ei saa me Paide kaitsekorras neid ette näha. Riigieelarve suurendamiseks tuleks teha Kultuuriministeeriumile eraldiseisev ettepanek.

Kümnenda ettepanekuga sooviti kaitsekorra eelnõusse lisada rakendussäte, mille kohaselt muinsuskaitsealal pooleliolevate tööde puhul kohaldataks praegu kehtivat Paide vanalinna muinsuskaitseala põhimäärust. Muinsuskaitseamet ei pea selle rakendussätte lisamist vajalikuks, sest see on pigem formaalne. Sisuliselt sel suurt kaalu ei oleks, sest teeme nii hoonete

väliskujunduses kui siseruumides tööde tegemisel leevendusi. Põhimõtteliselt võib juhtuda, et paljude hoonete puhul on kord tulevikus leebem võrreldes praegu kehtivaga.

H. Kranich: Lisaksin juurde kommentaari selle kohta, miks omanike jaoks on soodne, kui seda rakendussätet ei tule. Oletame, et tööd on juba alanud või kohe algavad ja tööde loa aluseks on olnud kehtiv põhimäärus, mis on rangem võrreldes sellega, mis tulevikus kehtima hakkab. Sisuliselt on praegu A-kaitsekategooria tingimused kehtestatud ka nendele hoonetele, mis edaspidi seda ei ole. Rakendussätte lisamine tähendaks kohustust rangemaid tingimusi ka edaspidi järgida. Juhul, kui hakkab kehtima uus kaitsekord, mis sellist rangust enam ei nõua, siis ilma rakendussätteta on igaühel õigus taotleda menetluse uuesti avamist ja leebemate tingimuste kehtestamist. Omanike jaoks on igal juhul soodsam, kui sellist rakendussätet ei tule. Hetkel kehtib rangem õiguslik ruum, kuid ühest ajahetkest kehtib aga leebem. Keegi, kes kas on alustanud või kavatseb alustada töid nendel tingimustel, mis on antud rangemal ajal, on õigus taotleda seda, et vaatame tingimused uuesti üle ja võib-olla on põhjust neid leevendada. Mina omanikuna sooviksin küll, et sellist rakendussätet ei tule. Kui riik on leidnud, et edaspidi ei ole sellised investeeringud või rangus põhjendatud, siis see võiks laieneda ka nendele tegevustele mis kohe algavad või on juba alanud.

A. Krass: Selle rakendussätte ettepaneku mõte oli selles, et näiteks kui 1973. aastal moodustati Paide vanalinna muinsuskaitseala ja enne 1973. aastat ei olnud mantelkorstnat.

K. Saks: Oli kindlasti.

A. Krass: Seda ütlete teie. Ma ei ole saanud seda kontrollida, kuigi ma soovisin seda teha. Näiteks ütlete, et see mantelkorsten on seal olemas, aga tegelikult ei olnud. Mis me siis teeme? Hakkame mantelkorstnat ehitama? Peame mingi amnestia momendi tekitama. Oleme seni toimetanud meie selja taga kehtestatud nõuete alusel: nõukogudeaegsete nõuete alusel, kui ei olnud omanditki. Selle kohta on Muinsuskaitseameti kodulehel õiguskantsleri seisukoh, rakendussätte ettepanek tuleb sellest õiguskantsleri ettepanekust.

K. Saks: Praegune põhimäärus kehtib alates 2005. aastast. Need tööd, mis on pooleli, need on praeguse põhimääruse alusel kooskõlastatud. Nagu ka Helen mainis, siis rangemaks ei lähe midagi. Oletame, et hoones on näiteks mantelkorsten tuvastatud, siis ega see uue kaitsekorraga sinna järsku ei ilmu ega kao. Need väärtused ja kogu olemasolev substants on varem selgeks tehtud. Uue korraga ei lisandu midagi.

H. Kranich: Täpsustan siia juurde, et võib-olla teil on teistsugune õiguskantsleri seisukoht, aga 2020. aasta õiguskantsleri seisukohal rakendussätte kehtestamise mõtet sees ei ole. Pigem on õiguskantsleri kiri Muinsuskaitseametile, kus ta toetab ulatuslikku kõigi omanike kaasamisega menetlust, kus iga hoone saab läbi arutatud. Ta ütleb, et vanad *muinsuskaitseala põhimäärused võivad olla lähtekohaks kaitsekorra koostamiseks*, aga see ei ole piisav. Kui Muinsuskaitseamet ja Vabariigi Valitsus uue kaitsekorra kehtestab, siis see peab olema iga hoone suhtes proportsionaalne ja läbi kaalutud ning kaalutud nii, et igaühe arvamus on küsitud. Mulle väga meeldis õiguskantsleri seisukoha lõpp ja mõte, mida ma enne siin juba kuulsin, et me kõik tahame hästi korrasolevas vanas hoones elada. Muinsus ei ole ainult riigi ülesanne, vaid ka see, kui mina teen oma kodu korda ja arvestan ka riiklikke nõudeid. See on Eesti ühiskonna jaoks oluline ja just minu hoonega seoses. Õiguskantsler lõpetas oma kirja, et *mõistagi võib kõik see muuta kaitsekorra välja töötamise töömahukaks, kuid teisalt soodustab see õiguspärase kaitsekorra kehtestamist ja vähendab võimalust, et kaitsekorda vaidlustatakse. Kui kaitsekord on tasakaalukas kokkulepe omanike ja elanike huvide ning kultuuriväärtuste kaitsja vajaduse vahel*,

siis aitab see parimal moel kaasa unikaalsete väärtuste säilimisele. Inimesed panustavad hea meelega nende väärtuste kaitseks, mida nad mõistavad ning kalliks peavad. Mulle tundub, et selline ongi see menetlus olnud nagu õiguskantsler on kirjutanud. Kui siin oli vastandamise kõla, siis ma loodan, et eksisin. Riigikohus ütles 2021. ja 2022. aastal, et kultuuriväärtus on ühiskonna terviku huvides, mida kaitseb Muinsuskaitseamet, ja kui see on samal ajal ka Paide huvides, siis järelikult ongi see jagatud ülesanne ja selle osas tulebki koostööd teha. Kui rääkida neist 322-st hoonest ja sellest, kuidas need jaotati A-, B- ja C-kaitsekategooriasse, siis lõpuks jäi A-kaitsekategooriasse ainult 13 hoonet. Töörühmas oli kaks riigi esindajat Muinsuskaitseametist, kaks kohaliku omavalitsuse üksuse esindajat, kaks välist eksperti ja üks omanike esindaja. Omanike sõna oli algusest peale menetluses olemas. Teine küsimus on, kas kõigea nõustuti või ei. Kui vaadata kaitsekorra koostamise ülevaadet, siis Muinsuskaitseamet arvestas kohaliku omavalitsuse soove. Minu teada ei olnud mittenõustumist, vaid mõne ettepanekuga nõustuti osaliselt. See tähendab, et ühe sammu astus riik tagasi ja teise sammu astus tagasi kohalik omavalitsus. Oli see siis puude istutamine või sillutiskivide edasine saatus.

Riigikohus on kahel korral öelnud, et kultuuri ajalugu, planeering ja linnaruum on oluline terve riigi jaoks. Teist samasugust Paidet ei ole, näiteks Viljandi ja Kuressaare on teistsugused. Kui kaob Paide, on see väga suur kaotus tervele Eestile. Mulle tundub, et koostöö on toimunud algusest peale ja täpselt nii tasakaalustatult, kui need juhised, mis on andnud õiguskantsler ja muinsuskaitseamet ehk Riigikogu ja mida ka Riigikohus on kahel korral oma lahendites oluliseks pidanud.

A. Krass: Võin kinnitada, et selline lehmakauplemine tõesti käis. Kohaliku omavalitsuse üksus ja riik, mõlemad võtsid oma ja omanike esindaja vaatas lihtsalt pealt.

H. Kranich: Selle valguses lisaksin, et iga omanik, kes praegu kuulab ja soovib midagi lisada – iga omaniku seisukoht ja ettepanek on teretulnud.

Järgnevad Paide Linnavalitsuse ettepanekud:

Esimene ettepanek soovitas sõnastada punkti 7.3 selliselt, et see oleks selgem. 'Taaskasutamise' asemel soovitati kasutada sõnapaari 'jätkuv kasutamine'. Nõustume selle ettepanekuga. Sõnastus peab hõlmama ka kasutusest välja jäänud hoonete kasutamist ja taas kasutusele võtmist. Jätame sõnastusse 'kasutamise jätkumine'.

Teine ettepanek oli muuta punkti 18.1 sõnastust piirdeaedade osas selgemaks. Selgitame, et sõnastuse rõhuasetus oli 'taval' ehk piirkonnas välja kujunenud materjalikasutusel, piirdeaedade kujundusel ja paiknemisel. Tulevased piirdeaiad peaksid ka kinnistul asuvate hoonetega suhestuma arhitektuuri stiililiselt. Korrigeerisime sõnastust ja see on siin ka välja toodud. Korrigeerisime ka üht sõna: asendasime 'krundi' 'kinnistuga'. Lõplik sõnastus: uute piirdeaedade, postide, väravate jms kavandamisel lähtutakse lähiümbruses välja kujunenud traditsioonilistest ehitusvõtetest, materjalikasutusest, kõrgusest, paiknemisest tänavajoone suhtes ja sobivusest kinnistul paikneva hoonestuse arhitektuuriga.

Kolmas ettepanek puudutas ajaloolisi sillutiskive, mida võib ehitustööde käigus tänavakatendi alt leida. Ettepanek oli see, et välja tulevaid sillutiskive taaskasutatakse muinsuskaitseala piires. Me ettepanekuga ei nõustunud ja eelnõu sõnastust ei muutnud. Küll aga kirjutasime seletuskirjas selgemini lahti võimaluse sillutiste kasutamiseks mujal linnaruumis. Primaarne peaks olema ennetavalt selgeks teha, kus on ajaloolised sillutiskivid säilinud ja projekteerimise

staadiumis arvestatakse nendega ehk näha ette võimalus sillutiskivide, nt munakivide projekti alal kasutamiseks. Juhul, kui seda ei ole võimalik teha, on eelnõus võimalus erandit rakendada.

A. Krass: Sooviksin küsida kohe vahele. See oli töögrupis arutlusel. Töögrupis jäi kokkulepe selline, et kaitsekorda läheb Paide Linnavalitsuse ettepaneku sõnastus. See oli ühehääline otsus ja siin olid ka omanike huvid mängus, sest omanikud ei suuda alati taaskasutada oma kinnistul seda, mis maa alt välja tuleb. Muinsuskaitseamet paneb kaitsekorda midagi, mida töögrupis kokku ei lepitud ja see ei ole ainus asi. See näitab, kui reeturlikult võib Muinsuskaitseamet omanike suhtes käituda. Jätab mulje, et on kokkulepe, kuid tegelikult paneb kaitsekorda midagi muud ja isegi siis, kui sellele juhitakse tähelepanu, jääb seisukohale, et neid ei huvita.

K. Saks: Selles töögrupis ma ei olnud, aga meie esindajad olid kohal. Sõnastust ei muudeta, aga erandi tegemine on eelnõu seletuskirja juurde lisatud just selle mõttega, et oleks selle erandi tegemise võimalus. See ei kehti ainult kohaliku omavalitsuse üksuse, vaid ka omanike puhul. Näiteks juhul, kui hoovialal töid tehakse, on see võimalus erandina olemas.

Neljas ettepanek puudutas viljapuid. Punkti 18.12 sõnastus käsitles kõrghaljastuse kõrval asendusistutuse tegemise kohustust viljapuude puhul. Viljapuude asendusistutuse kohustuse võtsime eemaldasime eelnõu. Jätsime kaitsekorda põhimõtte, et eesmärk ei ole viljapuude asendusistutuse tegemine, vaid viljapuude kasvatamise traditsiooni jätkumine linnaruumis. Näiteks kui hoovialale haljastust kavandatakse, on viljapuud üks võimalus linnaruumi puude istutamiseks.

Viies ettepanek puudutas keskväljakul asuvat haljasala number kolm. Kohaliku omavalitsus tegi ettepaneku Keskväljaku servadest ehk Paide raekoja ja Konsumi esiselt alalt väärtusliku haljastuse osa eemaldada. Ettepanekust lähtudes vaatasime uuesti süvitsi keskväljaku ajalugu. Keskväljaku haljastus ridaistutuste näol väljaku ida- lõuna- ja lääneservas pärineb 19. sajandi viimasest veerandist, mil keskväljaku keskne ala oli sillutatud. Selle ala keskel asus linna kaev, mille ümber 20. sajandi esimestel kümnenditel istutati väike haljasala, mida 1950. aastail suurendati – asemele rajati suurem haljasala ning ajalooline kaev eemaldati keskväljakult. Haljastus keskväljaku keskel on vanuselisel pigem uus ja varjab erinevatest vaatesihtidest vaateid kirikule, näiteks Pikalt või Tallinna tänavalt. Kui vaadata ajas tagasi, on enne Paide raekojahoone kahekorruseliseks ehitamist olnud selle ees ridaistutus koos põõsaste ja madalhaljastusega. Tänapäevaks on puuderivist säilinud ainult üks puu. Muinsuskaitseamet nõustub kohaliku omavalitsuse üksuse ettepanekuga Paide raekoja esisest servast välja jätma väärtusliku haljastuse osa just seetõttu, et sealne haljastus on hävinud. Keskväljaku keskel asuva haljastuse osa jätame väärtusliku haljastuse hulgast välja omal algatusel seetõttu. 2021. aastal on tehtud keskväljakule muinsuskaitse eritingimused, milles on antud tingimused väljaku kujundamiseks, puudutades ka haljastust. Sealgi ei ole väljaku keskset haljastatud klumpi määratud sedavõrd väärtuslikuks, et sellele taastamise kohustust seada. Me ei soovi kaitsekorruga olla kehtivatest eritingimustest rangemad ja võtsime need alad väärtusliku haljastuse hulgast välja.

Omanik: Kas kaevu taastamine on selle dokumendi järgi päevakorras?

K. Saks: Kaitsekord selle taastamise kohustust ette ei näe, aga võimalus on olemas. See on olnud üks ajaloolisid linnaruumi elemente.

Omanik: Siin oli juttu sellest, et kui keskväljak läheb ümber kujundamisele ja kui sealt tulevad välja ajaloolised tänavakatte sillutiskivid, näiteks munakivid, siis kas projekterijail on kohustus kasutada sama munakivi või võib sellest loobuda? Milline on Muinsuskaitseameti seisukoht ?

K. Saks: Nagu mainisin, tuleks eelnevalt välja selgitada, kas praeguse tänavakatte all on säilinud ajalooline sillutiskivikatend või mitte.

X: Aga kui projekt seda ette ei näe? Projekt on juba valmis.

K. Saks: Kui projekt on sellisena kooskõlastatud, siis see on kooskõlastatud. Kohaliku omavalitsuse üksusega koostöös on tööde käigus võimalik teha muudatusi. Juhul, kui sillutiskivi välja tuleb, on selle kasutamiseks erinevaid variante.

K. Metsmaa: Veebist on tulnud küsimus: Kas B-kaitsekategooria hoonel võib palkseina asendada Fibo-plokiga, kui sellele tuleb laudis hiljem peale?

K. Saks: Palkhoonete restaureerimisel järgime tava, et palk vahetatakse palgi vastu. Konkreetset hoonet teadmata, on aga väga keeruline täpselt vastust anda, sest see sõltub hoone seisukorrast. Kuna Muinsuskaitseamet tegeleb igapäevaselt nõustamisega, usun, et kõige mõistlikum on pöörduda kohaliku maakonnanõuniku poole ja koha peal hoone seisukord üle vaadata ning sellest lähtuvalt saab edasisi samme arutada.

A. Krass: Vainu tänav 2 vastas on tühi muinsuskaitseala piiril asuv kinnistu. Millist kultuuriväärtust Muinsuskaitseamet sellel kinnistul kaitsta soovib?

M. Tomps: Jah, see on piiripealne kinnistu. Kõrvalkinnistul asub ühekorruseline puithoone ja vastas rida nõukogudeaegseid kahekordseid hooneid. Põhiline, mida seal kaitseme on see, et kui seda kinnistut hoonestada, siis teha seda selliselt, et see sobituks ülejäänud keskkonnaga.

A. Krass: Kas seda ei saaks kaitsta muinsuskaitseala kaitsevööndiga?

M. Tomps: Ei.

K. Saks: Muinsuskaitseala, ka tänavad, on üks tervik. Vaatame tänavate miljööd mõlemal pool tänavat. Ka nendes kohtades, kus ei ole täna hoonestust säilinud, on eesmärk, et kui tulevikus sinna tuleb hoonestus, suhestuks see mõlemal poolt tänavat olevate hoonete mahtudega. See on sama teema, millest ma varem rääkisin hoonete mahtude, kõrguste ja paiknemise osas.

A. Krass: Saan aru, litsalt juhin veel kord tähelepanu. Selle jutu järgi peaks olema ka spaa ja sealt kõrvalt ka alas sees, aga selle olete välja jätnud. Järelikult on võimalik, aga te lihtsalt ei taha või ei viitsi või ei mõtle või ei huvita.

K. Saks: Muinsuskaitseamet ei näinud vajadust sealt piire vähendada. Ma eeldan, et seda ettepanekut ei tulnud ka töörühma koosolekutel.

Omanik: Räägime muinsuskaitsealast ja sellest, et tahame säilitada Paide vanalinna. Samal ajal on Muinsuskaitseamet kooskõlastanud Paide keskväljaku betooniga katmise ja pika pingi sinna. Kuidas see on võimalik? Mida me Paides kaitseme? Kas kaitsekorruga lõpetatakse see jama ära? See on ainuke asi, mida vanaaegsest Paidest on vaadata, kuid siia tahetakse teha midagi betooniga. Minu teada on see projekt Muinsuskaitseameti poolt kooskõlastatud?

K. Saks: Sellel projektil on Muinsuskaitseameti kooskõlastus. Uute ehitiste ehitamine on asi, mis linnaruumis alati toimub. Uute lisanduste tegemisel kasutatakse tahes-tahmata kaasaegseid lahendusi. Ka kaasaegne arhitektuur peab sobituma muinsuskaitsealale. Usun, et Muinsuskaitseamet on projekti kooskõlastades neid temasid kaalunud.

Omanik: Kodanik Rüütli tänavalt küsib, kuidas sai võimalikuks Rüütli tänava uusehitus, kuhu paigutati munakivid ja tõsteti pinnast paarkümmend sentimeetrit. Selle tulemusena uppusid kõrvalolevad hooned pinnasesse ja ehitamisel tekkis vibratsioon. Eesmärk luua jalakäijate tsoon,

muutus pöördvõrdeliseks – praegu on tohutu liiklus, vibratsioon ja müra. Kuidas see sai võimalikuks? See oli poliitiliste tuulte käes loodud tulemus.

K. Saks: Ei oska kommenteerida, kas liiklus läks suuremaks või mitte, aga munakividega teekatendi rajamisel me lähtume miljööst linnaruumis.

Omanik: Küsimus oli selles, et kui teeme kõik siledaks ja unustame ära munakivi keskväljakul, siis viime munakivi sealt ära ja teeme monstrumi kusagile mujale. Kas see ei ole Muinsuskaitseameti pädevuses või te ei kontrolli seda? Ma olin selle ehituse juures. Seal oli ilusasti kogu ajalooline kõnnitee välja puhastatud, esialgne kõrgus oli olemas. Küsisin ehitajalt, kuidas selle teega on. Mulle öeldi, et see tasapind jääb. Paari päeva pärast oli tee muldkeha kerkinud 30 sentimeetrit.

K. Tooming: Kas tegemist on ammuse projektiga?

Omanik: Ei ole. Võim vahetus viis või kuus aastat tagasi.

K. Tooming: Kogu tänavate teema on kohaliku omavalitsuse kohustus. Vahepeal käis läbi tänava kallete teema. Omanik ei saagi tänavate kaldeid muuta. See on kohaliku omavalitsuse üksuse teema ja Muinsuskaitseamet omalt poolt igati toetab seda. Kui pinnase tase on tõusnud kõrgemale, siis seda tuleks alandada. Kaitsekorras on sees, et tänavate pinda tuleb vajadusel alla tuua. Kui tänavapind tõusis, tuleb Paide Linnavalitsuselt küsida, miks seda tehti.

Omanik: Kuidas selline pinnase tõstmine kõrval olevaid hooneid silmas pidades läbi läheb? Kui see käis nii, et keegi otsustas, et kalle peab olema just nimelt selline ja pinnas peab tõusma just nii palju, kas teie seda ei kontrolli?

K. Tooming: Ma viie-kuue aasta tagust situatsiooni kommenteerida ei oska, aga tahan öelda, et kui räägime kaitsekorrast, siis seal on sees punkt, kus tuleb jälgida tänavapinna kaldeid ja on kohustus selleks, et sajuveed peavad hoonetest olema eemale juhitud. Kui on vaja taastada ajalooliste hoonete proportsioone ja vältida sajuvee keldrisse sattumist, tuleb viia ka tänava pinda alla poole. See on kaitsekorras iga linna puhul sees.

Omanik: On teil äkki mõte, kuidas tekkinud probleemi lahendada? See on otsene oht...

K. Tooming: Esimene soovitus on pöörduda Paide Linnavalitsuse poole. Kohaliku omavalitsuse üksus on nendes punktides see, kes nii aitab kui vastutab.

Kaitsekorra eelnõu edasine menetlus: Järgmise etapina edastatakse kaitsekorra eelnõu Kultuuriministerruumis, kes korraldab järgmised menetlusetapid, et eelnõu saaks Vabariigi Valitsuse poolt kehtestatud. Lisainfo on kättesaadav kaitsekorra kodulehel: www.muinsuskaitseamet.ee/paidekaitsekord.

Lisa 1: Koha peal osalenute nimekiri

Koosolekut juhatas:
(allkirjastatud digitaalselt)
Keidi Saks

Protokollis:
(allkirjastatud digitaalselt)
Maarja Tomps